

Vastaus kirjalliseen kysymykseen yhdenvertaisuusvaltuutetun harjoittamasta vaaliehdokkaiden kirjoitusten tarkkailusta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Ville Tavion /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 468/2017 vp:

Mitä hallitus aikoo tehdä huolehtiakseen siitä, että yhdenvertaisuusvaltuutetun toiminta keskittyy yhdenvertaisuuslain noudattamisen valvontaan eikä vaaliehdokkaiden kirjoitusten tarkkailemiseen?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Kysymyksessä viitataan yhdenvertaisuusvaltuutetun, Ihmisoikeusliitto ry:n sekä Open Knowledge Finland ry:n yhteisprojektiin. Open Knowledge Finland ry oli yliopistotutkijoiden kanssa kehittänyt tietokoneistettua algoritmia, jolla kuntavaaliehdokkaiden julkisista Twitter- ja Facebook -viesteistä kerätyistä aineistoista seulottiin mahdollisia vihapuhetta sisältäviä viestejä. Viestit toimitettiin yhdenvertaisuusvaltuutetulle. Yhdenvertaisuusvaltuutettu teki yhden kuntavaaliehdokkaan kirjoituksista tutkintapyyntöä poliisille.

Yhdenvertaisuusvaltuutetusta annetun lain (1326/2014) 1 § 1 momentin mukaan yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja syrjinnän ehkäisemiseksi oikeusministeriön yhteydessä on yhdenvertaisuusvaltuutettu. Pykälän 2 momentin mukaan yhdenvertaisuusvaltuutettu on toiminnassaan itsenäinen ja riippumaton. Valtuutetun itsenäisyydestä ja riippumattomuudesta todetaan lain esitöissä (HE 19/2014 vp), että valtuutettu on siten ratkaisu- ja muussa toiminnassaan riippumaton muiden tahojen kuten viranomaisten tai eri intressiryhmien samoin kuin ratkaistavana olevan asian osapuolten vaikutuksesta. Edelleen esitöissä todetaan, että yhdenvertaisuusvaltuutettu päättää muun muassa itsenäisesti valtuutetun toimiston resurssien kohdentamisesta. Koska yhdenvertaisuusvaltuutettu on toiminnassaan itsenäinen ja riippumaton, oikeusministeriöllä ei ole toimivaltaa ohjata tai valvoa yhdenvertaisuusvaltuutettua tehtävässään. Ylimpien laillisuusvalvojen tehtävänä on valvoa, että viranomaiset julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävistä ja toimivallasta säädetään erityisesti yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 19 §:ssä ja yhdenvertaisuusvaltuutetusta annetussa laissa. Yhdenvertaisuuslain 19 §:n mukaan yhdenvertaisuusvaltuutettu voi tämän lain soveltamisalalla: 1) avustaa syrjinnän uhriksi joutuneita henkilöitä näiden tekemiä syrjintävalituksia tutkittaessa; 2) avustaa 5–7 §:ssä tarkoitettujen edistämistoimenpiteiden suunnittelussa; 3) antaa yleisiä suosituksia syrjinnän ehkäisemiseksi ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi; 4) ryhtyä toimenpiteisiin sovinnon aikaan-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 468/2017 vp

saamiseksi tämän lain noudattamista koskevassa asiassa. Pykälän 2 momentin mukaan valtuutettu voi antaa yksittäistapauksessa perustellun kannanoton tämän lain vastaisen menettelyn ennaltaehkäisemiseksi taikka sellaisen jatkamisen tai uusimisen estämiseksi, jollei kyse ole työsuojeluviranomaisen valvontatoimivaltaan kuuluvasta asiasta taikka työ- tai virkaehtosopimuksen tulkinnasta. Pykälän 3 momentin mukaan yhdenvertaisuusvaltuutetun muista yhdenvertaisuuden edistämiseen ja syrjinnän ehkäisemiseen liittyvistä tehtävistä säädetään yhdenvertaisuusvaltuutetusta annetussa laissa. Niin sanottu vihapuhe voi olla kiellettyä yhdenvertaisuuslaisa määriteltynä syrjintänä, esimerkiksi, jos se täyttää häirinnän määritelmän (14 §).

Yhdenvertaisuusvaltuutetusta annetun lain 3 §:n mukaan yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävänä on muun muassa valvoa yhdenvertaisuuslain noudattamista sen mukaan kuin sanotussa laissa säädetään mutta myös yleisesti edistää yhdenvertaisuuden toteutumista ja ehkäistä syrjintää. Tehtäviensä hoitamiseksi valtuutettu muun muassa laatii ja teettää selvityksiä, julkaisee raportteja sekä tekee aloitteita, antaa neuvoja ja lausuntoja ja edistää tiedotusta, kasvatusta ja koulutusta. Yhdenvertaisuusvaltuutetusta annetun lain esitöiden (HE 19/2014 vp) mukaan yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiala kattaisi yleisesti yhdenvertaisuuden edistämisen ja ehdotetussa yhdenvertaisuuslaissa tarkoitetun syrjinnän sen mukaan kuin sanotussa laissa säädetään. Valtuutetun tehtävät sisältäisivät esitöiden mukaan esimerkiksi ulkomaalaisten ja etnisten vähemmistöjen samoin kuin muiden syrjinnän vaarassa olevien ryhmien olojen, aseman ja oikeuksien seuraamista sekä näiden ryhmien yhdenvertaisuuden edistämistä ja syrjinnän ehkäisemistä.

Helsingissä 20.11.2017

oikeusministeri Antti Häkkänen